

KAUNIS VÄIKENE LUKSEMBURG

On 2003. aasta kevad. Ütlen viimast korda “head aega” oma lasteaiakasvatajale. Meie Mazda on täis väiksemaid mööblitükke ja mitmesuguseid kaasavõetavaid tarbeesemeid. Need on mõned mulle meelde jäänud mälopildid päevast, mil me Eestist lahkusime. Ees ootas väike rikas riik Luksemburg. Olin seal käinud juba kaheaastaselt, kuid sellest ma suurt ei mäleta. Lahkumisel olin viiene ning ei teadnud põhjuseid, miks me sinna kolisime. Mul polnud aimugi, et järgmised neli aastat muudavad mu elu täielikult.

ESIMENE AASTA: ELUGA KOHANEMINE

Kui olime Luksemburgi jõudnud, imestasin, kui puhas oli meie väikene kahetoaline katusekorter. Isa oli juba pool aastat Luksemburgis töötanud ja meie tulekuks kodu valmis seadnud. Eestis elasime Õismäel samuti ilusas korteris, kuid nii ilusat puhast trepikoda ja maja polnud ma varem näinud. Uus kodu asus ühes kaunis ja hubases linnaosas nimega Belair. Üleüldse tundusid kõik koduümbruse hoovid ja parginurgad nii puhtad, nagu käiks keegi kogu aeg lapiga tänaval ringi. Meie korter oli veidi väiksem kui Eestis, kuid samas armas ja puhas. Kõik naabrid, keda kohtasin, suhtlesid meiega naerulsui ja tundusid hästi viisakad. Õige varsti õppisin aga selgeks, et kui kell on üheksani tiksunud, siis ei tohi enam hullata. Kõikide majas olevate korterite uste all oli lai vahe. Sealtpäevast kostus sinu tekitatud heli mööda koridori uste alt teistesse korteritesse. Sel ajal tundusid need ukseavad piltlikult öeldes koletistena. Kui peale kella üheksat rohkem häält tegid, oli enamvähem kindel, et keegi tuleb uksele koputama või poetab mõni naabritest vanematele postkasti kirjakese selle kohta, kuidas siin majas on sünnis elada. Aga piisab nüüd ustest. Tagantjärele saan aru, et sellel jõukal maal lastega pere niisuguses väikeses korteris tavaliselt ei ela. Naeratusest hoolimata ei taha ju keegi oma kombeid muuta.

Viisakat suhtlemist kohtas igal sammul. Näiteks kui pargis jalutas sulle vastu tundmatu inimene, siis oli kombeks lausuda: “*Moien!*” (luksemburgi keeles “Tere!”). Kui keegi prantsuse juurtega tutvav tuli tänaval vastu, siis tehti nn prantsuse põsemusi. See ajas isegi veidi segadusse. On see võõras siis ikka võõras või on kõik inimesed omavahel tuttavad?

Luksemburgis hooliti palju loodusest ja korrast oma kodu ümbruses. Seal ei tulnud kellelegi pähe linnas olevaid ilutaimi rüüstada või hävitada. See on justkui kirjutamata reegel, millest peavad lugu kõik ühiskonna- ja vanuseklassid. Veel mäletan ma hiiglaslikku mänguväljakut oma uue kodu lähedal pargis – nii suurt ja lahedat mänguplatsi polnud ma veel kunagi näinud.

Samas õppisin ka seda, et kohalikud inimesed on sinust, vastjõudnust, märksa rikkamad. Palgad on suuremad, inimesed on aastaid raha kogunud ja pärandanud selle oma järeltulijatele. Nii on raha põlvest põlve kogunenud.

TEINE AASTA: KOOL, KOOL, KOOL, KEEL, KEEL, KEEL ...

Tegelikult läksin ma eelkooli kohe, kui Luksemburgi saabusin. Vanematega koos olime otsustanud, et ma lähen Euroopa institutsioonide rahvusvahelisse eelkooli, inglise keele sektsiooni. Meie perel polnud plaanis Luksemburgi päriseks jääda ja seetõttu kohaliku keele ja kooli kasuks ei otsustatud. Olin tegelikult Eestis veidi selleks valmistunud, käisin laupäeviti inglise keele tunnis, et natukegi võõral maal millestki aru saada. Mis te arvate, kas sellest oli ka kasu? Oh ei, esimestel õhtutel oli selline tunne nagu kõrvad ripuksid. Sügisel algas päris kool, minu klassis olid kõik britid. Tagasi vaadates oli see vägagi hea otsus, sest peale nelja aastat inglase seltsis veetmist ei saakski aru, et ma olen eestlane, kui ma inglise keeles räägin. Praegu Eestis koolis käies on mul ükskõik, mis keeles loen juturaamatuid või millises keeles otsin materjale oma koolireferaadi jaoks. Mõnikord on mu mõtted eesti- ja mõnikord inglisekeelsed.

Aga tagasi Luksemburgi kooli juurde. Minu klassis oli 31 õpilast, igauks neist oli eriline. Kõige erinevam Eesti koolist ja minu jaoks väga huvitav oli muusikatund – kui Eestis õpime muusikas G-duuri, siis seal võttis õpetaja kätte kitarr, jagas välja lehed enda kirjutatud lauludega ja kogu klass laulis mõnuga. Laulutund oli pigem lõõgastav vahepala teistele ainetele, ei mäleta, et muusikatunnis oleks keegi riielda saanud või et kellelgi oleks olnud “õppimata”. Vahel joonistasime ka illustratsioone lauludele ja parimad pildid koos laulusõnadega seisis hiljem klassis seina peal.

Eriliselt on mul meeles ka minu esimene etteütlus, sest ma ei osanud siis ju veel sõnagi inglise keelt. Mäletan, et lõpuks oli mu lehel kolm kusagilt maha kirjutatud sõna. Õpetaja muidugi sai sellest aru ning saatis mind otsekohe inglise keele abiõpesse.

Meeles on ka, et inglased, kes mu klassis õppisid, vaatasid alguses minu poole imeliku näoga. Selliseid lapsi polnud nende klassi varem tulnud. Minu esimene hea sõber tuli meie klassi

esimese kooliaasta keskel. See oli kuueaastane tšehhi tüdruk Eliska. Meid ühendas võib-olla ühine kogemus – mina juba teadsin, kui raske on alguses võõrast keelt rääkima hakata. Hiljem tekkis mul inglased sõpru juurde. Esimene neist oli Anthony, kes oli ka rahvusvaheline inimene (isa oli tal soomlane) ja kellega ma suhtlen siiani, kui vahel Luksemburgis käin.

Üldiselt sain esimese aasta lõpuks oma eluga ilusasti hakkama. Imelik oli vaid see, et kohalikust keelte virrvarrist poes, mänguväljakutel ja mujal ma ju ikkagi aru ei saanud. Varsti harjusin aga sellega, et suhelda saab ka nägude ja liigutustega ning ei peagi kõigest täpselt aru saama, mis su kõrva juures räägitakse.

KOLMAS AASTA: KUI TORE!

Kolmandal aastal oli mul juba palju sõpru. Eesti sõbrad hakkasid tasapisi ununema. See oli harv juhus, kui keegi Eestist külla tuli. Ükskord juhtus, et küsisin emalt oma kahe vana Eesti mängukaaslase ja sugulase kohta, kes nad sellised üldse on. Oskasin ka nüüd ise oma koduümbruses liigelda ja poes hakkama saada. Nii mõnedki Luksemburgi kohalikud tavad olid kujunenud mõnusaks harjumuseks. Laupäeva hommikuti oli päeva esimeseks tegevuseks jalutada tänavanurga pagariäri juurde ja lausuda oma üksikuid sõnu kohalikus keeles. Elu läks tavalist rada pidi edasi. Päeval olin koolis, pärast kooli oli nn pikapäevarühm (seal ei tohi alla 12-aastased lapsed üksinda kodus olla), päris õhtul tegime tavapärase tiiru pargis.

Ükskord korraldati koolipeol õhupallide lennutamise võistlus, kus võitis see, kelle õhupall lendas kõige kaugemale. Keegi leidiski minu kirjaga õhupalli Prantsusmaa lääneosast ja üheks võitjaks osutusin mina. Auhinnaks oli ingliskeelne raamat “Muumitrollid”. See raamat andis stardipaugu inglise keeles lugemise huvile.

Märkamatu jäi külge ka muu. Ükskord olime emaga järve ääres rannas. Korraga tuli meie juurde üks mees, kes sealsamas oma perega päeva veetis ja küsis, kas ma tahan paadisõidule kaasa minna. Läksin kaasa ning pärast paadisõitu sain aru, et olin temaga terve sõidu aja saksa keeles rääkinud. Küllap oli mänguväljakutelt endalegi märkamatu midagi külge jäänud.

Elu läks huvitavamaks ka selle poolest, et Luksemburgi tuli elama palju eestlasi – enamasti Euroopa Liidu asutustesse tööle. Kooli tuli eesti keele õpetaja ja tasapisi ka järjest rohkem eesti lapsi. Mäletan, kuidas tegime isa ja emaga esimesel aastal metsas oma perega väikese jaanitule. Järgmisel aastal lõime samas kohas tule ümber tantsu juba paarikümnekesi ning ülejärgmisel aastal sai kohalikest eestlastest kokku juba korraliku rahvapeo. Võõrsil olles ei olnud läheduses

vanaemasid, tädisid ja onusid, nii olid teised eesti pered nagu sugulased, kelle juures me õega vahepeal käisime. Nende perede lapsed on siiani mu sõbrad.

Tasapisi hakkasid tekkima ka mõtted, millal ja kas minna Eestisse tagasi. Vanemad muretsesid minu ja õe emakeeleoskuse pärast ning leidsid, et me võiksime vähemalt mõne aja õppida ka päris eestikeelses koolis.

MURED EI KÜSI ÕIGET AEGA

Luksemburgis elatud aja jooksul ei juhtunud minuga ainult häid asju. Olin vaevalt üle saanud esimesest “ehmatusest” võõra keele ja võõraste tavade keskel, kui sattusin haiglasse. Minu tervisega oli juba mõnda aega midagi viltu olnud. Korruga askeldasid minu ümber võõrkeelsed arstid ja õed. Diagnoos oli midagi sellist, mida ka kõige halvemas unenäos poleks osanud oodata – mul oli diabeet. Olukorraga tuli leppida, mul oli krooniline haigus, sellega pidin õppima nüüd elama.

Aegamööda sain aru, et haigestuminegi sattus õigele ajale. Olin kindlasti maailma parimate arstide hoole all ja sain maailma parima väljaõppe edaspidiseks eluks. Huvi pärast lõime kontaktid ka teiste Eesti diabeetikutega ja Eesti arstiga. Sel ajal, täna kaheksa aastat tagasi, oli selle haiguse ravi Eestis lapsekingades ning kaasaegse ravi suutsid vaid üksikud pered oma taskust kinni maksta. Liialt palju käsitletakse Eestis antud tervisehäda veel praegugi kui tõsist puuet. Ravivõimalustest tähtsamgi oli ehk see, et kohe algusest peale õpetasid mulle mind toetavad arstid, kuidas elada oma haigusega tavapärast elu.

Pärast kaheaastast Luksemburgis elamist oli mul sel võõral maal hoopis kaks kodu – minu vanemad otsustasid lahku minna. Mõte Eestisse tagasi minna sai teoks mõne aja pärast koos emaga. Ostsime oma Tallinna korteri asemele hubase üliarmsa suure õunapuuaiaga maja Tartu lähedal Elvas ja poole aasta pärast asusimegi elama Eestisse. Nii ilusat kodu polnud mul veel kunagi olnud.

EESTIS

Esimesest septembrist algas kool. Kõik oli siin nii erinev. Matemaatika oli raskem, eriti peastarvutamine. Mõned teemad, mida olin Luksemburgis juba õppinud, olid siinses programmis palju hilisemad. Mõned teemad olid mul aga vahele jäänud. Ma ei osanud teha koolitööd, Luksemburgi koolis koduülesandeid eriti teha ei antud. Ma ei saanud aru sellest süsteemist, mida

õpin koolis ja mida kodus ja millised asjad pean kotti panema. Pärast pikka ja vaevarikast õppimist olid mul aastahinneteks kõik viied.

Eks ma olin klassikaaslaste jaoks ka alguses veidi omapärane. Loomulikult prooviti järele, kas mind annab narrida. Arvan aga, et Luksemburgi “kohanemiskool” on mulle eluks ajaks andnud oskuse end uues seltskonnas maksma panna ja hakkama saada. Võrreldes Luksemburgiga, kus kõigi klassikaaslaste vanemad olid kõrgepalgalised euroametnikud, on siin mu klassikaaslased väga erinevatest peredest. Ka see muudab Eesti kooli veidi põnevamaks. Mulle meeldib see, et meie klass on väga üksmeelne ja teineteist hoitakse. Koolis arvestati ka õpetamises minu eripäraga. Ma hakkasin inglise keelt õppima eraldi õpetajaga teistest kõrgemal tasemel, eesti keeles aga aidati mind algul pisut järele. Õige varsti oli mul ka siin palju sõpru.

Mitmed asjad Eesti koolis on hoopis teistsugused. Arvan, et ka see, mida hinnatakse, on natuke erinev. Luksemburgi koolis oli normaalne arutleda ja õppida praktiliste asjade tegemise kaudu. Eestis on tähtsam vihikukord ja vahel näib, et õpetajaga ei sobi vaielda. Isegi kõige huvitavamad tunnid nagu muusika, kunst ja kehaline kasvatus on tehtud keerulisteks õppeaineteks. Rohkem meeldib mulle aga loodusõpetus, sest eesti loodust on lihtsam õppida, mul on olnud ka väga head loodusainete õpetajad. Selliseid lahendusi nagu Eesti e-kool tuleb Luksemburgis samuti ilmselt veel kaua oodata.

Elu Eestis tundus alguses võõras. Näiteks kui keegi sulle pargis vastu tuli ja teda tavapäraselt teretasid, siis vaadati sinu poole imeliku näoga. Restoranides ja mujal tekib aegajalt isegi tunne, et oled teinud midagi valesti, sest inimesed on mornid ja tusases tujus. Mõne aja pärast harjusin sellega, et meil lihtsalt ei suhelda võõraste inimestega, kuid võõramaalasele võib see küll väga inetu mulje jätta. Arusaamatu on ka, kuidas tänavatel on nii palju prügi, puudub rohelus ja iga kõrvalisema nurga taga üllatavad erinevate loomade väljaheited. Miks elatakse kallites korterites ja sõidetakse ilusate autodega, kui selline laga jäetakse koristamata?

Kõige rohkem meeldib mulle Eestis see, et olen oma ellu tagasi saanud need inimesed, kes vahepeal kaugeks jäid: vanavanemad, tädid-onud ja nende lapsed. Tore, et saan oma emakeelt rääkida ning emakeeles õppida. Natuke on mulle isegi meeldima hakanud, et inimesed ei pista nii palju oma nina sinu asjadesse. Veidi vähem mõeldakse ka sellest, mis riideid keegi kannab ja kui palju kellelgi raha on. Tagasi sain ka tõelise Eesti talve tunde, saan ehitada lumelosse ja lumememmesid, pidada lumesõda, teha lumeingleid... ja unistada Luksemburgi soojust kevadest.

KAKS KODUMAAD?

Õnnelikul kombel ongi mul igal aastal kaks kevadet. Mõnel inimesel on maakodu kusagil kaugel Eestimaa nurgas, mõnel aga suvekorter Hispaanias. Minul on suvekodu Luksemburgis isa juures. Oma kevadise ja sügisese koolivaheaja ning osa suvest veedan tavaliselt seal. Sel ajal, kui Luksemburgis ootavad mind õiterohked tänavad, sulavad Eestis viimased lumeriismed. Tagasi tulles algab Eesti kevad ja nii saangi aastas kaks korda kevade tulekut näha. Sügisvaheajal pean alati ühe oma sünnipäevapeo vanade Luksemburgi eestlastest sõprade ja endiste koolikaaslastega.

Suvisel puhkusega viin end jälle kurssi sellega, mis mu Luksemburgi kodu ümbruses vahepeal muutunud on: missugused uued mänguväljakud ja spordiplatsid on ehitatud, millised elamurajoonid valmis saanud. Paar korda aastas käin oma vanade arstide juures kuulamas, mis on maailmas vahepeal uut välja mõeldud, et diabeetikute elu paremaks teha. Sellel suvel lähen Luksemburgi omavanuste diabeetikutega mägedesse spordilaagrisse. See, et pean seal nädal aega prantsuse keeles rääkima, mida ma kohe üldse ei oska, on veidi hirmutav. Vahel on mul aga tunne, et tean kõike Luksemburgi suvisest elust ja olust, kuid ei tea, milline on eestimaise aedmaasika maitse.

Niisugune on minu lugu sellest, kuidas sain endale ühel päeval Luksemburgis teise kodu, mis jääb mulle ka pärast Eestisse naasmist isamaa kõrval väga lähedaseks paigaks.